

Ami összetartozik

Pécsi Györgyi könyvajánlója

Cseres Tibor
Hideg napok
Vérbosszú Bácskában
Lazi Kiadó, 2014, 398 oldal, 2990 Ft

„Amikor a Hideg napokban regénybe ágyazva előadtam mindazt, amit krudélis hajlamú magyar tábornokok és törzstisztek a magyar nép nevében ezernyi ártatlan szerb és zsidó ember ellen Újvidék ama gyilkos három napján 1942-ben elkövettek, számoltam azzal a reménységgel, hogy válaszul s tán hálából, akad szerb író, aki emléket állít azoknak a magyar tízezreknek, akiket úgyszintén ártatlanul gyilkos gazemberek a jugoszláv nép nevében megkínóztak és halálba küldtek.

Ám mindhiába! Közel három évtizedes várakozás után nem térhettem ki a végül is reám maradt feladat elől, hogy megírjam az 1944-es bácskai vérbosszú könyvét is.

A Jugoszláviában élő magyar százezrek lelkében izzó sebként máig ott ég a negyvenezernyi elpusztított rokon: apa, fiú, testvér megbecsületlenül, eltiltott emléke. De a megbillent, megsértett, félbeszakított erkölcsi világrendet ki kell egyenlíteni. Megbékélés nélkül nincs igazi béke a lelkekben. A vérbosszú által kiontott vér eltörlésére nagyon kedvező lehetőség a töredelmes bűnvallomás.

Erre ad alkalmat nyíltan feltárt szörnyűségeivel ez a könyv minden délszláv továbbélő számára: Bocsássatok meg ti is! És soha többé!”

(Cseres Tibor)

Végre együtt jelent meg az, ami elválaszthatatlanul összetartozik: Cseres Tibor 1964-es regénye, a *Hideg napok* és a három évtizeddel később, 1991-ben írt történelmi szociográfiája, a *Vérbosszú Bácskában*. A 20. századi magyar történelem egyik legrettenetesebb eseménysora rendeli egymás mellé a két könyvet.

A második világháborúban, Délvidék visszacsatolása és a magyar hadsereg bevonulása után 1942-ben Újvidéken és a környező településeken a szerb partizánok ellen elrendelt razziában vezetőik ön hatalmú utasítására a magyar hadsereg mintegy kétezeröttszáz szerb és nyolcszáz zsidó embert gyilkolt meg – a Duna jegén robbantott lékekbe belelőtték őket. Az „újvidéki razziát” az 1944-45-ben visszatérő szerbek szisztematikus bosszúja követte: 20-45 ezer magyart mészároltak le brutális kegyetlenséggel (az áldozatok pontos számuk ma sem ismert), három helységről – Csurog, Zsablya és Mozsor szinte a teljes magyar lakosságot, az életben maradtakat pedig örökre kitiltották. A holttestek egy részét a Tiszába vagy dögkutakba dobták,

Baky Miklós : MIK VAGYUNK
Gondolatok őstörténetünkről, nyelvünkről, írásunkról
A szerző a témát új megvilágításba helyezi összegyűjtve az eddig lappangó tényeket, de tartózkodik a még nem igazoltak közlésétől. Százelékesen vizsgálja szavaink eredetét is.
65 kép, 16×22 cm, 186 oldal, 3500 Ft
Beszérlés: Baky Miklós, 2750 Nagykőrös, Kecskeméti u. 5c.
E-mail: bakymi@freemail.hu

másokat tömeg-sírokban hantoltak el; a túlélők nem beszélhettek és nem emlékezhetek. 2013-ban történt meg először, hogy a szerb miniszterelnök és a magyar köztársasági elnök Csurogon együtt koszorúzott az áldozatok emléke előtt.

A magyar történelem egyik legsúlyosabb eseményéről ma már elég sokat tudhat az, aki akar. Matuska Márton, Teleki Júlia, Dudás Károly, A. Sajti Enikő és mások kutatásaiból, visszaemlékezésekből, szépirodalmi földolgozásokból, mint Gion Nándor *Ez a nap a miénk* című regényéből, de a hallgatás falát Cseres Tibor törte át 1964-ben. „Uraim, erről tovább egy szót sem” – ez volt a létezett szocializmus parancsa; kommunista testvérek ne bolygassák egymás bűneit, a snájdig, külön utas Titó marsall egyébként is kivívta Európa tiszteletét. Cseres azonban példázatos tisztességgel nem a Titó-partizánok vérengzésével, hanem a magyar hadsereg esztelenségének földolgozásával kezdte el a múlt föltárását. Kitűnő regényében, a *Hideg napok*ban az újvidéki razzia négy résztvevője, a Horthy-kor négy katonai karaktere közös cellában emlékezik az öt évvel azelőtti eseményekre. Különösen erős Szabó tizedes, a vegetatív barom, meg Büky százados a könnyű életet élő úri katonatiszt karaktere a regényben, de a kor katonai, társadalmi rajzában Cseres a morális kontroll elillanásának a folyamatáról is döbbenetes láttelepet ad.

A regényből mindjárt 1966-ban Kovács András döbbenetes erejű filmet rendezett, Latinovits, Szirtes Ádám, Darvas Iván, Szilágyi Tibor, Bara Magit emlékezetes alakításával – a *Hideg napok* hazai társadalmi ismertsége jelentős részben ennek a filmnek köszönhető.

Aztán a *Hideg napok*at lefordították angol, francia, horvát, lengyel, német, orosz, román, szerb nyelvre és nemzetközileg is ismert lett.

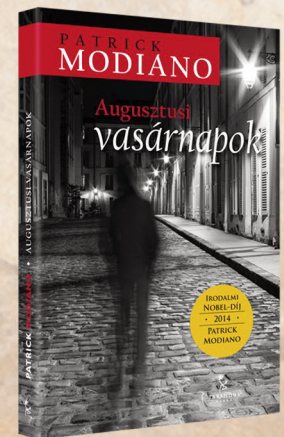
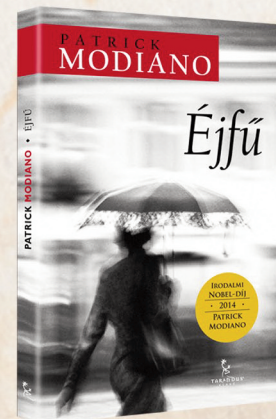
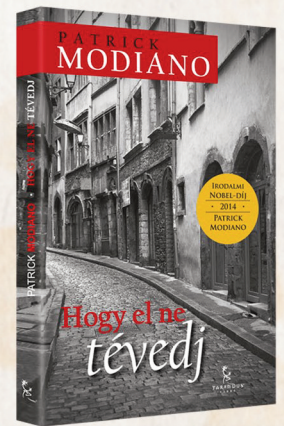
Nemcsak történelmileg, de műfajilag is akkor lenne egész, ha a *Hideg napok* mellett egy szerb író regényben írta volna meg az irreguláris szerb partizánhordák tetteit és lélektanát. De szerb részéről elmaradt a szembenéző folytatás, ellenkezőleg, propagandájukban éppen Cseres regényét lobogtatva látták igazoltnak a magyarok fasiszta természetét. Cseresre maradt hát a „másik fél” tetteinek, bűneinek az elmesélése is – torokszorító történelmi szociográfiában, krónikában, rekviemben. (A *Vérbosszú Bácskában* – tudomásom szerint – csak magyarul jelent meg.)

Fikciós és valóságirodalom – csakúgyan féloldalas ez a két Cseres-mű így együtt, elbillen a műfaji arány, de a műfajok fölött ott állnak az esztelenül megkínzott, temetetlen, elsiratatlan, letagadott magyar áldozatok ezrei. Cseres, amit tudott, mindent begyűjtött, és hű krónikásként pontról pontra, emberről emberre elmeséli a megtörténtekeket. Az olvasó, aki éppen az iszlám állam meg a boko haram kegyetlenségeiről lát, hall, olvas és fölháborodik, azt gondolja, nem érheti meglepetés, civilek lefejezésénél, falvak fölgyújtásánál nincs elretentőbb.

Aztán olvassa az éppen száz esztendeje Gyergyóremetén (ma Románia) született Cseres Tibor író bácskai krónikáját fél évszázaddal ezelőtti dolgokról és zavarba jön: dehogynem lehetett!

Figyelem! A *Vérbosszú Bácskában* csak erős idegzetű felnőtteknek ajánlható!

TARANDUS®
KIADÓ

IRODALMI
NOBEL-DÍJ
• 2014 •
PATRICK
MODIANO